

17 7 44-74 (1102)

K44/7

VH
6

Serial 186 0-

written by: Wilfrid Matodzi
told by: Mushoma at
Dzwerani
date: July 1938.

16

U dzama ha Murena Maboho. Ne-Lwamondo

1 Nga Nwaha wa ndala ya Tshipindula nga nwaha wa 1896. Ndi hone hu tshi dzama Murena Maboho Ne-Lwamondo we a vha e ene khosi ya Lwomondo.

Ndi hone vhathu vha shango lothe la Lwamondo, vha tshi thoma vusa mufhirifhiri, vha thoma u thavhana nga mafumo na nga zwiidi Vhanwe vho vha tshi lwela Raidime uri a vhe ene Khosi vhanwe vha tshi lwela Phophi uri a vhe ene Khosi.

Ndi hone vha tshi vhuya vha ramba na vha Ha-Rambulana vha thoma u tanga u la Phopyi na vhathu vhawe..

Ndi hone vhathu vha Tshifulanani na vha-Khumbe vha tshi shavha, dzithavha dza sala dzi sina muthu vha shavhela vhothe thavhani ya Lwomondo.

/2 Ndi hone hu tshi takuwa Madzivhandila mukalaha Khosi ya Shango la Tshakhuma a taha nga ya Matani a swika a amba na vha-Lwomondo ari: Vhathu vha Lwomondo luvhani ngauri havha vhathu ni si nga vha kone. Ndi hone Ne-Lwamondo maboho a tshi ruma Nemukuvhani na mbodi vha tshi tuwa na vhasidzana vha vhili na phulu vho hwala na fola vha liisa Vhuthopha he vha Ramabulana vha vha vho fhata Mishasha yavho hone, vha swika vha ri: ro da u luvha. Vha Ha-Ramabulana vha tangedza phulu fhedzi. Vhasidzana vha vha hana vha ri a ri dzei Tshweni Musi Khosi Ramabulana a tshi tuwa Vhuthopha a amba na vha Lwomondo a ri: Ni sale ndi tshi Vhulaha

1(2)(18)

2

KAA/7

/3 vha Ha-Raidime. Nne ndo tuwa.

Zwenezwo nga madekwana vha Lwomondo vha ramba Vhathondo vha ya Matatani, vha thuntsha munwe wavho nga a tavhanya uvuwa mukosi u sa athu u lila o vhulawa nga Ramavhuela na Sibubulume. Ndi hone vha tshi thoma u tavha mukosi vha Vhulaha mutswana a Vhulahwa nga Fhedzisani Netshivhale ngaauri o vha o shandukela vha Tshivhale ari nne ndi ima na Raidime. Zwenezwo Ramavhuela Gelebe a tshi tsa a ya a fhata mudi wawe Tshifulanani. Khumbe vha isa Muneri Thandavhathu na ene o vha e wa Lwomondo.

Ndi hone vhathu vha tshi thoma u dzula zwa vhudi hu si tsha vha na ndwa shango la lala.

/4 Vha-Ha-Mukhesi vha itelana musode na vha Ha-Mugivhi vha vhana vha ha-Khotsi, vhathu vha Mukhesi vha tshinya nne vha vhulaha Mutonga musu vha tshi lalela vha ha-Mugivhi, zwenezwo musu zwo no pfalamuri vha-thu vha mukhesi vho vhulaha mutonga, Tshiwawe A ya a fara mukhesi. Tshiwawe o vha e ene Khosi ya vhatonga na nga mahosi othe Lwomondo vha fara Nengome vha az mwisana ha Tshiwawe, Mukhesi a fhiwa mushumo wa u bwa bada ya u ya Mudzwiridi Mathuthu a we o sheliwa z Shamboni La Thoho ya ula Mutonga we a vhulaha. Zwenezwo ha thoma ndwa ya mavhuru na Mphephu mavhuru vha shavha, vha ya u rola dziganunu. Ndi hone. Piet Joubert a da na mmbi ya mavhuru vha lwa na vha Ha Ramabulana vha vha Kunda Mphephu a ya a dzula

/5

Tshiendeulu, vha Mufhada a shavhela Vhuxwa na hone vha Mufhada a shavhela seli ha Vhembe. "Rhodesia." Musi a a hanengei seli Galanga Piet Joubert a tevhela na mmbi ya mavhuru, vha swika vhalwa na vha Ha Ramabulana, zwenezwo Piet Joubert a vhulawa nga vha Ha Ramabulana ~~zaz~~ Mavhuru vha Kundwa vha vhuya vho Rwala Piet Joubert ene muranga phanda wa mmbi ya mavhuru, A ya u switwa hayani.

Musi vha ha-Ramabulana vhe seli Vhukalanga ha swika Bulala a vha pfulusa a vha vhuisa. Ndi hone Khosi Mphephu a tshi ya a fhata Miana tsini ha Mara na vha Ha-Tshivhasa. Zwenezwo Ramabulana a dzhia Mafumo ~~az~~ a vha Ha-Tshivhasa. A ita a u bwa

/6

ngao mirambo a tshi ri no vha ni tshi ri vhulaha ngao. Bulala a ya a fhata mudi wawe Brestone, vhatonga vha ya vha tshi hwelela hone, milandu yavho; Bulala a ri a tshi vha vhudza a ri thomani u bwa dindi hafha, ha ri musi dindi lo no fhela u bwiwa. A thoma u vha thuntshela ngomu dindi vhothe vhalu vhathu vhe vha ya u hwelela na ula Muhwelelwa. Ndi hone Bulala a tshi z fara mavhuru, vhathu vha swonga Kholomo dza ala Mavhuru. Ha da na Manwe mavhuru vho fara Mudzheko vho toma dugu tshena ya u sumbedza u ri vha a lovha. Ndi hone munwe Muvhuru a no pfi mazhevhe a tshi ya a dzula mbulu a fhambana na ~~zaz~~ manwe mavhuru.

1/2. (18)

~~K 447~~
K 44/7

4*

/7

Hoyu mazhevhe a fuwa Kholomo nzhi, ndi hone vha Mauluma vha tshi ya u lwa nae, ene a vha fhada, Nemanluma a ramba Vha Tshakhuma na Vhatsianda na vha Lwomondo. Vha ya vha vhulaha ula Mazhevhe. Ndi hone vha fara Mahosi othe. Vho-Matidza na Ne-Lwamondo, na Vho Rasikhuthuma Nemauluma. Zwenezwo Matseketseke Nemauluma a funa u di shidzha, vha mufara vha mudzbie lufhanga ndi hone vha tshi ri nga vha vhothololwe vha di tutshele hezwi zwithu zwo vha zwo ambiwa nga mufumakadzi. Nge ha pfi nga vha vhulawe vhothe.

/8

Zwenezwo nndwa ya mbo difhela, vhatu vha dzhielwa na zwigidi zwa iswa ha Gugusela Vari vhatu vha ya vho tou hwaliswa zwigidi zwavho muñwe na muñwe a re na tshigidi a fhiwa Bondo ha ri musi vho no swika zwa fhiswa, vhatu vha vhudzwa uri ni tshi swika hayani ni songo i tambisa heyi tshelede ni i vhee. ha ri nga nwaha wa 1902 vha thomiswa u thela, ndi misi vhatu vha kha di tou suka mikumba vha tshi ita yone zwi ambaro.

End. S. 18